

Studiu de fezabilitate

Vot la 16 ani

Evaluarea legislației elaborate în parte ce ține de perspectiva de participare a tinerilor în scrutinele electorale și elaborarea unui studiu de fezabilitate pentru a fundamenta necesitatea inițierii reformei de reducere a vârste votanților în Moldova

Autori: Teodora Panuș, Dumitru Stoica

Coordonator de ediție: Roman Banari

Lista abrevierilor

RM	Republica Moldova
UE	Uniunea Europeană
CEDO	Convenția Europeană a Drepturilor Omului
UNCRC	Convenția Națiunilor Unite cu Privire la Drepturile Copilului
OSCE	Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa
CEC	Comisia Electorală Centrală a Republicii Moldova
ONU	Organizația Națiunilor Unite
APC	Administrația Publică Centrală
OSC	Organizațiile Societății Civile
CP	Codul Penal al Republicii Moldova
CC	Codul Civil al Republicii Moldova
CM	Codul Muncii al Republicii Moldova

Activitate realizată de Consiliul Național al Tineretului din Moldova, în cadrul proiectului “Cetățeni activi, comunități prospere-faza II”, implementat cu suportul Fundației Est-Europene din resursele acordate de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC) și Suedia. Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al donatorilor.

CUPRINS

Introducere	3
Metodologia	5
Scopul și Obiectivele Studiului de Fezabilitate	6
Introducere & Cadrul Normativ Național și Legislația în Vigoare	8
Participarea Tinerilor la Vot în Perioada 2014 - 2021	10
● Structura Sistemului Electoral	16
Factorii Externi - Impactul UE Asupra Modificării Vârstei Minime de Participare în Cadrul Scrutinelor Electorale	17
Necesitatea și Justificarea Reducerii Vârstei de Participare la Alegeri de la 18 la 16 Ani în Republica Moldova	20
Educarea Alegătorilor	27
● Importanță, mecanisme, metode	28
Recomandări și Concluzii	30

Introducere

Dreptul la vot și Votul universal sunt principiile de bază ale democrației, care constă în posibilitatea cetățenilor de a-și exercita activ dreptul de vot, prin a alege și de a fi ales. O caracteristică inerentă democrației noastre constă în contractul social încheiat între politicieni și cetățenii care îi aleg, între societatea civilă și putere, drept urmare a priorităților comune ce le setăm sau acceptăm. Votul este un drept pentru care, pe parcursul istoriei, mulți s-au luptat și au sacrificat pentru a-l obține. Este un drept pentru care oamenii continuă să lupte și de care milioane de oameni din întreaga lume încă nu se bucură, cum ar fi femeile în unele state musulmane, dar și tineri de la 16-18 ani - care în unele state deja sunt alegători activi.

O categorie esențială a populației care participă la vot sunt tinerii, iar neparticiparea acestora în cadrul scrutinelor electorale reprezintă un subiect des evidențiat de către experți, mass-media, instituțiile publice și organizațiile neguvernamentale de profil din țară.

Astfel, Statul, Societatea Civilă, dar și alți actori locali și naționali ar trebui să identifice pârghii și mecanisme ce ar contribui la sporirea gradului de interes și participare a tinerilor în procesele electorale.

Prezentul studiu, vine să analizeze legislația Republicii Moldova în materie de scrutine electorale și totodată interpretează perspectiva de inițiere a unei reforme legislative întru a reduce vârsta minimă de vot de la 18 la 16 ani, ca metodă de împuternicire și implicare mai activă a tinerilor în deciziile ce îi vizează.

Analizând documentele universale, nemijlocit, Convenția Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului (UNCRC) - acord internațional, acceptat de 192 de națiuni, inclusiv Republica Moldova, oferă o noțiune clară la obligațiile guvernelor față de copii - termen definit de către UNCRC ca orice persoană sub 18 ani. Acesta prevede că fiecare copil are dreptul de ai fi asigurate garanțiile și îngrijirea necesare. Unele dintre drepturile specifice includ asigurarea faptului că:

- copii nu sunt discriminați (articolul 2);
- că interesul lor superior este prioritar în toate acțiunile (articolul 3);
- că vocile lor sunt auzite în toate deciziile care îi afectează (articolul 12);
- că ei primesc protecție și asistență specială pentru a-și asigura supraviețuirea și dezvoltarea (articolul 6);
- copii au dreptul de a-și cunoaște drepturile (articolul 42);

Pentru a asigura faptul ca tinerii adolescenți să fie implicați în procesul decizional, dar și pentru a promova prerogativa acestora de a-și revendica drepturile, este important de asigurat în același timp faptul că adolescenții au acces la informațiile relevante și semnificative cu privire la împuternicirile lor.

În timp ce examinăm obligațiile guvernelor și ale adulților față de drepturile tinerilor în general, este esențial să se examineze informațiile actuale și aranjamentele educaționale care asigură copiilor să își păstreze și revendice drepturile personale și colective.

Pentru a face paralela cu mecanismele Uniunii Europene, putem discuta rolul și mențiunile spațiului de manevrare cu privire la micșorarea vârstei de vot și putem face referire la următoarele documente/articole:

- Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO)
- Codul de bune practici al Comisiei de la Veneția
- Documentul OSCE de la Copenhaga din 1990
- Rezoluția 1826 a Consiliului Europei (2011)

Articolul 3 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) prevede că alegerile libere se desfășoară în condiții care să asigure libera exprimare a opiniei poporului în alegerea legislativului. Deși nu toate alegerile intră în sfera de aplicare a articolului 3 din Protocolul nr. 1 - alegerile locale nu sunt în general acoperite de garanțiile acestuia -, parametrii[1] generali pot fi derivați din articolul 3 din Protocolul nr. 1 și pentru punerea în discuție a vârstei de vot.

În consecință, în timp ce statelor părți li se acordă o marjă largă de apreciere în ceea ce privește posibilele restricții ale principiului votului universal, CEDO prevede criterii relevante atunci când constată că astfel de restricții nu trebuie să încalce esența dreptului la alegeri libere, constatând că principiul votului universal trebuie să fie rezonabil și nu disproporționat. Orice cerințe de vârstă pentru alegeri trebuie măsurate în funcție de aceste criterii.

Criteriile sunt stipulate în cuprinsul Codului de bune practici al Comisiei de la Veneția (2002) care afirmă că votul universal poate și, într-adevăr, ar trebui să fie supus anumitor condiții. Trebuie să existe o vârstă minimă pentru dreptul de vot (și dreptul de a candida la alegeri). Cu toate acestea, atingerea majoratului, care implică nu numai drepturi, ci și obligații de natură civilă, trebuie să confere cel puțin dreptul de vot.

În consecința celor expuse mai sus, pe parcursul acestui studiu o să facem paralela din sistemul național și internațional, prezentând experiențele și practicile de implementarea internațională a micșorării vârstei de vot, aducând la final o listă de recomandări atât legislative cât și implicare metodologică a votului la 16 ani.

Metodologia

Elaborarea studiului de fezabilitate pentru evaluarea legislației elaborate ce țin de perspectiva necesității inițierii reformei de reducere a vârstei votanților în Republica Moldova a fost facilitată reieșind din practicile existente la nivel internațional piate în paralel cu situația actuală în legislația Republicii Moldova.

Astfel, acest studiu este orientat pentru:

- 1 A sensibiliza decidenții întru a iniția reforme ce țin de micșorarea vârstei de participare la alegeri de la 18 la 16 ani în Republica Moldova;
- 2 A alege calea cea mai potrivită de implementare a reformei propuse;
- 3 A furniza informații/cifre importante pentru justificarea inițiativei legislative;
- 4 A sugera soluții optime și/sau alternative de implementare.

La elaborarea prezentului studiu a fost utilizată metoda de analiză și colectare a datelor de la nivel internațional, în același timp cu analiza cadrului normativ și legislativ în vigoare în vederea evaluării perspectivelor de integrare în legislație a dreptului la vot de la 16 ani. De asemenea, fiind analizate și bunele practici existente, conchizând cu un șir de recomandări întru a facilita procesul de inițiere a reformei.

Au fost utilizate 5 arii de fezabilitate conform **TELOS**:

- 1 **T - tehnic**: A fost efectuată o analiză pentru a vedea dacă procesul este realizabil din vedere tehnic, analizând factorii relevanți.
- 2 **E - economic**: A fost apreciat dacă sunt resurse suficiente pentru implementarea unei asemenea inițiative sau nu, potențialele cheltuieli aferente.
- 3 **L - legal**: Au fost analizate momentele ce țin de respectarea normelor juridice.
- 4 **O - organizațional**: A fost analizat dacă statul Republica Moldova este pregătit pentru a implementa o inițiativă de asemenea anvergură.
- 5 **S - Planificare Sistematică** : A fost analizată posibila perioadă de implementare, procesul de pregătire și realizare, întrucât variabila de timp este o componentă importantă în rata de succes a inițiativei.

Scopul și Obiectivele Studiului de Fezabilitate

Scopul general al studiului constă în analiza factorilor, necesității și viabilității conceptului de politică publică privind reducerea vârstei votanților în Republica Moldova de la 18 la 16 ani.

Necesitatea inițierii reformei de reducere a vârstei votanților în Moldova este un proces văzut necesar de unii actori de la nivel național și internațional pentru a analiza și potențial crește rata de participare a tinerilor în procesul electoral.

Considerăm că oferindu-le tinerilor dreptul la vot, începând cu 16 ani, le oferim dreptul să-și aleagă direct prezentul și viitorul. Putem observa că tinerii de astăzi sunt foarte implicați în ceea ce ține de viața politică, socială sau chiar economică a Republicii Moldova și nu doar. Dincolo de reglementările legislației în vigoare, tinerii care nu au atins majoratul sunt implicați în campanii electorale, acțiuni organizate de partide politice, manipulări ceea ce de fapt contravine legislației. De aceea, analizând și experiența altor țări, precum Estonia, considerăm că este oportun să fie redusă vârsta de participare la alegeri de la 18, la 16 ani în Republica Moldova.

Obiectivele studiului de fezabilitate sunt:

- Fundamentarea necesității reducerii vârstei votanților de la 18 la 16 ani în Republica Moldova;
- Identificarea formelor juridice posibile de implementare a propunerii de Lege Ferendă;
- Demonstrarea durabilității proiectului din punct de vedere social, economic, etc;
- Prezentarea principalelor caracteristici în implementarea conceptului reducerii vârstei votanților de la 18 la 16 ani în Republica Moldova;

Introducere & Cadrul Normativ Național și Legislația în Vigoare

Conform Codului electoral al Republicii Moldova Cetățeanul Republicii Moldova participă la alegeri prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat. Cetățenii Republicii Moldova pot alege și pot fi aleși fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau origine socială.

Dreptul la alegeri libere este garantat prin Convenția europeană a drepturilor omului. Dintre toate garanțiile democratice împotriva abuzului de putere politică, a., dreptul la alegeri libere este unul fundamental. Capacitatea persoanelor de a-și exprima identitatea și alegerea în mod pașnic la urnele de vot este esențială pentru asigurarea stabilității în orice societate și, astfel, acest mecanism contribuie în mod vădit la asigurarea securității atât în Republica Moldova, cât și în Europa.

Mai jos sunt redate unele dintre cele mai importante acte normative ce au ca scop organizarea calitativă a scrutinelor electorale în Republica Moldova. Aceste legi, acte normative au menirea de a exemplifica procesele, metodele, regulile cu privire la pregătirea, inițierea, organizarea și evaluarea nemijlocită a proceselor electorale în Republica Moldova. La momentul actual în baza acestor norme juridice, dar și a altor norme complementare au loc scrutinele electorale în Republica Moldova. Astfel, în conținutul prezentului studiu vom exemplifica nemijlocit ce norme/articole/dispoziții ar trebui de Lege ferendă modificate pentru a putea efectiv scădea plafonul de vârstă minim de participare la alegeri, începând de la 16 ani. Mai mult, prin argumente pertinente dorim să creionăm ideea că pentru acest deziderat nu este necesar de modificat toate legile, actele normative stipulate mai jos, dar sunt necesare anumite ajustări ce ar permite organizarea cu succes a proceselor electorale, cu implicarea nemijlocită a tinerilor începând de la vârsta de 16 ani.

Când ne referim la organizarea scrutinelor electorale, este oportun de a face referire la cele mai importante acte normative actuale, printre care sunt următoarele:

- 1 Constituția Republicii Moldova
- 2 COD Nr.1381 din 21-11-1997 CODUL ELECTORAL
- 3 Codul administrativ, nr. 116/2018
- 4 Legea nr. 436/2006 privind administrația publică locală
- 5 Legea nr. 101/2008 cu privire la Concepția Sistemului Informațional automatizat de stat „Alegeri”
- 6 Legea nr. 133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal
- 7 Legea nr. 256/2004 pentru aprobarea Regulamentului legitimației de ales local și a Regulamentului insignei de ales local
- 8 Legea nr 982/2000 privind accesul la informație

Analiza și referința la aceste acte pe parcursul studiului v-a facilita procesul de analiză a cadrului legislativ al Republicii Moldova la subiectul micșorării vârstei de vot de la 18 la 16 ani. Este important de menționat faptul că acest studiu v-a analiza atât cadrul legal național, cât și componenta internațională, exemplele de bune practici și paralelele între acestea.

Votul la 16 ani este deja o realitate în multe țări și regiuni europene. Incluziunea tinerilor de 16 și 17 ani în alegeri s-a dovedit a avea rezultate pozitive, în unele cazuri cu o rată de prezență la vot mai mare decât a tinerilor de 18-21 de ani.

Austria (toate alegerile); Malta (toate alegerile); Estonia (alegeri locale); Scoția (alegeri în Scoția); Țara Galilor (alegerile Galilor); Germania (alegeri locale în unele landuri). În Grecia, oamenii pot vota la vârsta de 17 ani.

Din ce în ce mai multe țări examinează beneficiile și impactul reducerii vârstei de vot.

Belgia s-a angajat deja să implementeze votul la 16 la alegerile Parlamentare Europene:

„Dându-le tinerilor oportunitatea de a participa activ la democrația noastră, le permitem să-și facă auzită vocea și le stimulăm și mai mult interesul pentru politică”, a declarat ministrul de Interne Annelies Verlinden.

Germania se îndreaptă, de asemenea, să reducă vârsta națională de vot, unele state germane incluzând deja tineri de 16 ani la nivel local și regional. Propunerea este, de asemenea, în dezbateri în Irlanda, unde o Adunare a cetățenilor în 2018 a votat cu 80% în favoarea celor 16.

Tinerii au capacitatea de a lua decizii informate și de a-și asuma responsabilitatea pentru alegerile lor. Iar aceștia trebuie să fie incluși în mod semnificativ, permițându-le să contribuie în luarea deciziilor care le modelează viața într-o societate democratică.

Participarea Tinerilor la vot în Perioada 2014 - 2021

Când vorbim despre modificările necesare a fi atribuite cadrului legislativ actual cu privire la micșorarea vârstei minime pentru a participa în cadrul alegerilor din Republica Moldova, este binevenită și necesară analiza ratei participării tinerilor în cadrul alegerilor în ultimii ani, abordând fie creșterea sau descreșterea implicării acestora.

Participarea Tinerilor la vot în 2014 - 2021

La alegerile parlamentare din 5 decembrie 2014 au participat la vot cca 28,82% tineri cu vârsta cuprinsă între 18-35 ani, cifră relativ scăzută comparativ cu rata de participare a adulților care a constituit peste 70 %. La alegerile locale generale din 14 iunie 2015 (primul tur) au votat 24,94 % tineri cu vârsta cuprinsă între 18-35 ani. La alegerile prezidențiale din 2016 (primul tur) au votat 10, 11 % tineri între 18-25 ani, iar la alegerile parlamentare din 2019, 8,4% tineri cu vârsta cuprinsă între 18-25 ani. Date preluate de pe www.cec.md Analizând datele furnizate privind participarea la vot a tinerilor, putem afirma că interesul acestora pentru politică este destul de scăzut în Republica Moldova. Doar un număr mic dintre tineri se declară a fi interesați de acest exercițiu democratic. Prezentarea slabă la urne a tinerilor ridică problema legitimității și credibilității aleșilor în rândul tinerilor.

Participarea tinerilor la vot în alegerile Parlamentare din 2019

Politica și alegerile nu se încadrează pe lista de priorități a tinerilor, fapt reconfirmat și la alegerile locale generale din 20 octombrie 2019. La aceste alegeri au participat 1 173 834 de alegători, ceea ce reprezintă 41,68% din numărul total al cetățenilor cu drept de vot înscrși pe listele electorale. Cei mai activi au fost alegătorii cu vârstele cuprinse între 56 și 70 de ani - 34,28%, iar cei mai pasivi au fost tinerii cu vârstele cuprinse între 18-25 de ani - 6,89%. Conform BNS, la începutul anului 2018, tinerii cu vârsta cuprinsă între 18-35 ani din mediul urban reprezintă 56% din totalul tinerilor din acest grup de vârstă.

Participarea tinerilor la vot în alegerile Prezidențiale din 2020

De fapt, în turul 2, au participat 1 650 131 de persoane, dintre care 154 167 au fost tineri. Din numărul de 100 % de participanți, tinerii au reprezentat 9,34 %. Această cifră însă nu indică rata de participare a tinerilor la vot. Cum o calculăm corect? Simplu, luăm numărul de tineri care sunt înregistrați în listele electorale - 295 290 - și facem comparație cu numărul tinerilor care au ieșit la vot - 154 167. După un simplu calcul procentual, obținem că rata de participare a tinerilor la cel de-al doilea tur al alegerilor prezidențiale din noiembrie 2020 este 52,2 %.

Participarea tinerilor la vot în alegerile Parlamentare anticipate din 2021

În ceea ce privește alegerile parlamentare din 11 iulie 2021, trebuie menționat că la nivel național, din numărul total de alegători (2 783 075) înscriși în listele electorale, la alegeri au participat doar 1.477.574 de alegători (aproximativ 53,09%) dintre alegători. Conform criteriilor de vârstă, la vot au participat următoarele:

Tinerii cu vârste cuprinse între 18 și 25 de ani - 8,4% pe grup din totalul persoanelor care au participat la vot, o diferență scăzută față de alegerile din 2019, având o scădere statistică semnificativă de aproximativ 0,1% în total. Cu toate acestea, dacă luăm în considerare tinerii din această categorie care participă la alegeri, conform CEC Moldova, din numărul total de tineri alegători înscriși în listele electorale (286 603), au participat doar 118 729 (41,43%) alegători, din care 49,4% bărbați și 50,6% femei.

Persoane cu vârste cuprinse între 26 și 40 de ani - 27,43% dintre alegători au participat la alegeri. În această categorie de alegători observăm o creștere a participării la alegerile parlamentare cu un total de 1,74%. În ceea ce privește participarea acestei categorii la alegeri, din totalul înscris în listele electorale (914 163), la alegeri au participat aproximativ 405 296 (44,34%) dintre alegători, din care 49,9% bărbați și 50,5% femei. În ceea ce privește tinerii alegători cu vârste cuprinse între 18 și 35 de ani care participă la alegerile de la nivel național, din totalul tinerilor înscriși în listele electorale (884 329) de persoane, la alegerile parlamentare din 11 iulie 2021, au participat 276 959 de tineri (31,3%), din care 47,4% bărbați și 52,6% femei.

În ciuda participării tinerilor atât la alegerile parlamentare, cât și la cele prezidențiale, este încă îngrijorător faptul că prezența la vot a tinerilor a fost mult mai mică decât grupurile de vot mai în vârstă.

Analizând aceste date putem spune că la nivel național, la ultimele trei alegeri naționale (2019, 2020 și 2021), prezența la vot a tinerilor a variat de la 37% la 51,46%, cea mai mare prezență la vot a tinerilor între 18-35 de ani s-a înregistrat în al doilea tur al alegerilor prezidențiale care au avut loc în noiembrie 2020, iar în 2021 a scăzut dramatic la 31%, un fenomen care poate fi datorat COVID-19, atitudinii politicienilor în timpul campaniei electorale legate de nevoile și prioritățile tinerilor, precum și datorită diasporei care a demonstrat o mobilizare excepțională. Aceste date indică aparent că tot mai mulți tineri sunt acum implicați în viața politică a statului, devenind suficient de interesați să voteze și motivați să îndeplinească ceea ce poate fi considerat o datorie civică. Mai mult, numărul crește, drept urmare a unei generații mai activ politice. În acest sens guvernarea ar trebui să identifice mecanisme ca să mențină interesul tinerilor de a se implica în procesele electorale. O măsură pertinent în acest sens ar fi oferirea oportunității tinerilor de a vota începând cu 16 ani.

Cauzele Neparticipării Tinerilor la Alegeri

În fiecare an electoral, auzim nenumărate îndemnuri adresate tinerilor de a merge la vot, dar în același timp lipsește complet orice reflecție asupra necesității implicării acestora în acest proces democratic. Din considerent că decidenții politici, partidele direcționează mai multe sloganuri și priorități electorale către persoanele în etate, cele din urmă fiind ușor manipulate și persuadate sunt mai pasibile de a participa la alegeri și de a cădea de multe ori în plasa unor îndemnuri și promisiuni false. De aici deducem ideea că odată ce tinerii văd că decidenții politici nu le atrag atenția, ei își pierd interesul față de procesul electoral și din perspectivă generală scăzând încrederea unui viitor în Republica Moldova.

Chiar dacă prezența scăzută a electoratului este doar o dovadă a unei crize în democrație, aceasta contează deoarece este un indicator evident al participării în viața politică a țării.

Conform datelor oferite de Biroul Național de Statistică în perioada 2017-2021, populația cu vârsta de 14-19 ani a scăzut cu 18,5 mii persoane (sau cu 10,1%), iar ponderea acestei categorii în numărul total al tinerilor cu vârsta 14-34 ani s-a majorat de la 22,0% la 01.01.2017, până la 24,1% la 01.01.2021. Numărul persoanelor în vârstă de 20-24 ani a scăzut cu 61,5 mii persoane (sau cu 31,6%), ponderea acestora fiind în descreștere în perioada analizată cu 3,9 p.p., iar a celor în vârstă de 25-29 ani cu 53,3 mii (respectiv cu 23,6%). Numărul tinerilor cu vârsta de 30-34 ani s-a diminuat cu 15,0 mii (sau cu 6,7%), ponderea acestora fiind în creștere în perioada analizată cu 3,7 p.p. Observăm o scădere considerabilă a numărului tinerilor care încă mai participă la vot în Republica Moldova. Acest fapt se datorează și faptului că cei din urmă sunt peste hotare și formează diaspora. Chiar dacă sunt în diasporă și își doresc să participe la alegeri, de multe ori sunt nevoiți să stea ore în șir pentru a vota, mai mult îi despart sute de kilometri și costuri suplimentare pentru a identifica cel mai apropiat centru electoral.

Votarea poate fi considerată un control de sănătate democratic și este cea mai cuprinzătoare formă de activitate politică. Prin urmare, ar trebui să fie de la sine înțeles pentru actorii politici că trebuie să găsească noi modalități inovatoare de a ajunge la tineri și de a-i încuraja să participe în procesele electorale și decizionale. Vizualizând cele menționate anterior, tinerii comparativ cu persoanele mai în vârstă prezintă un nivel redus de simpatie politică față de un partid sau altul. În condițiile unei îndelungate practici a votului universal și a unei consolidate conștiințe a egalității politice, asistăm din nou la situația în care mai mult de jumătate din populația țării nu participă la alegeri. Chiar dacă proporțiile auto-excluziunii de astăzi nu sunt la fel de mari ca cele ale excluziunii din trecut, situațiile au ceva în comun

Aceasta ar presupune faptul că, deși persoana are dreptul să voteze pentru un candidat sau altul, aceasta preferă să nu participe definitiv, cu toate că neparticiparea acestor persoane pe termen lung și pe termen scurt urmează să aducă consecințe care se vor răsfrânge nemijlocit și asupra propriilor persoane. Mulți tineri spun că nu au pe cine să voteze și acest lucru ar trebui luat în serios. X crede că Y ar trebui să meargă la vot și să voteze pe cine dorește el, numai să voteze, dar X vorbește fără sens, căci nu are cum să se pună în situația concretă a lui Y. În acest moment, globalizarea a lărgit diferența dintre tineri și instituțiile politice, afectând negativ participarea tinerilor la alegeri. În universul multimedia, unde informația este atât de răspândită, mulți tineri devin prea informați și totodată neinteresați.

Pentru a fundamenta opiniile expuse anterior vom face referire la „Studiul privind atitudinea tinerilor din Republica Moldova față de procesul electoral[1]”. Studiul realizat în cadrul proiectului „Sporirea participării alegătorilor tineri și care votează pentru prima dată din Republica Moldova la procesele democratice prin consolidarea atitudinii lor față de alegeri”, implementat de Hilfswerk Austria International în parteneriat cu AO Moștenitorii și AO Speranța, finanțat de către Agenția Austriacă pentru Dezvoltare și Fundația ERSTE.

Fiind rugați să descrie printr-un cuvânt noțiunea de politică, tinerii au oferit o gamă largă de răspunsuri, care au variat de la cele care într-adevăr reprezintă noțiunea teoretică de politică, adică guvernare (15%), mod de conducere a statului (9%), proces democratic (8%), legi pentru popor (5%), alegeri (1%), până la aprecieri care descriu mai mult opinia lor subiectivă, de multe ori negativă privind politica, asociind-o, în special, cu politica din Republica Moldova. Astfel de răspunsuri au fost „cevamurdar”(15%), „politicieni mincinoși”(14%), „haos”(11%), „lupta pentru putere”(11%), teatru(4%). Unii respondenți chiar au utilizat cuvinte necenzurate în formularea opiniei lor despre politică, ponderea lor fiind de sub 3%.

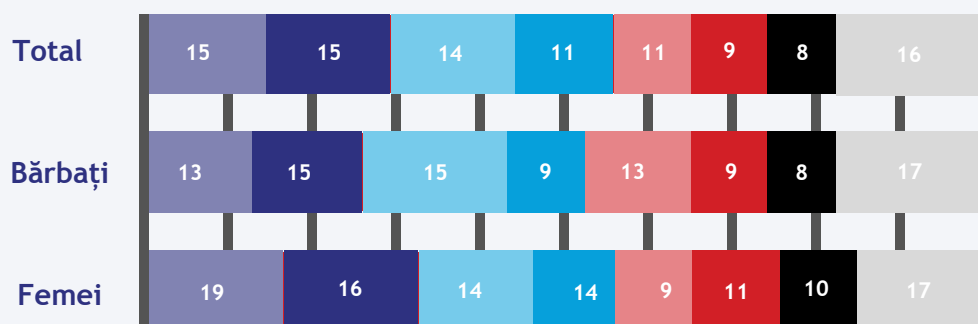

Figura nr.1 Noțiunea de politică în viziunea tinerilor

#Cauzele Neparticipării Tinerilor la Alegeri

Referitor la procesul electoral, tinerii au avut păreri mai echilibrate, mai mult de jumătate asociind această noțiune cu o campanie electorală, iar 14% - de un mod de a conduce statul. Totuși, și aici, 15% au asociat procesul electoral cu politicieni mincinoși, dar ponderea unor răspunsuri negative a fost mai mică comparativ cu întrebarea ce viza noțiunea de politică.

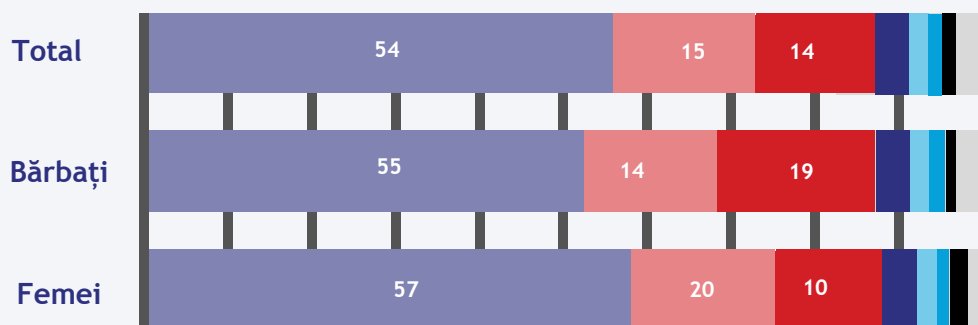
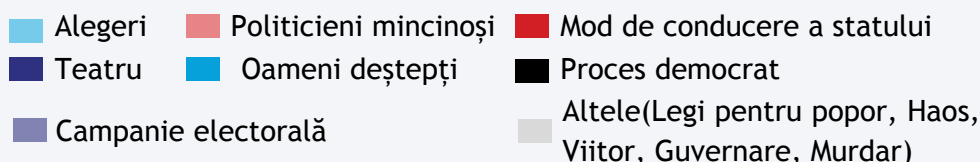

Figura nr.2 Noțiunea de proces electoral în viziunea tinerilor

Trebuie menționat că puțin sub jumătate din tineri au dat cel puțin un răspuns la această întrebare (din 3 posibile) și că ei nu văd procesul electoral ca fiind mai complex decât însăși campania electorală, care este de fapt doar o etapă a lui. Această situație s-ar putea explica prin aceea că anume campania electorală se mediatizează cel mai mult.

Din totalul tinerilor chestionați, 45% consideră că drepturile lor electorale nu sunt respectate, 39% - într-o oarecare măsură și doar 9% - într-o măsură mare sau foarte mare. Există o ușoară diferență de gen, bărbații considerând într-o mai mare măsură că drepturile lor sunt respectate. Tinerii consideră că principiile de bază ale democrației sunt dreptul la vot și libertatea poporului, iar la baza tuturor stă Constituția Republicii Moldova, consideră participanții la discuție.

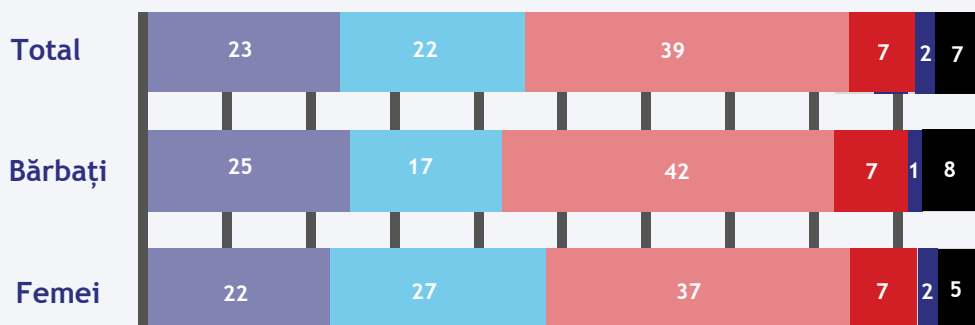
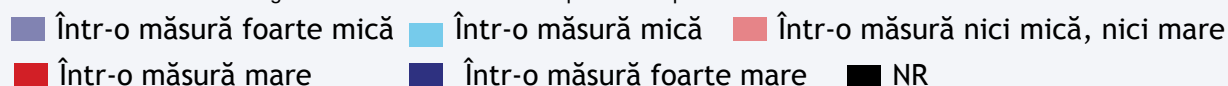

Figura nr.3 În ce măsură sunt respectate drepturile electorale în rândul tinerilor

Printre motivele din care cred tinerii că nu au mers la vot semenii lor se numără: indiferența față de tot ce-i înconjoară, circumstanțele personale, dezamăgirea dar și neprofesionalismul funcționarilor electorali care au inversat voturile în procesele electorale. Percepția că votul lor nu valorează nimic este la fel un impediment din care tinerii nu au mers la vot. Un alt factor este lenevia de a depune efort să ajungă la secția de votare. Importantul motiv de ce tinerii nu vor merge la vot este că în ultima perioadă la alegeri participă candidați care nu le reprezintă interesele, care nu se țin de cuvânt și nu se potrivesc pentru funcțiile la care ei candidează.

Per ansamblu, după fiecare scrutin, tinerii sunt blamați că nu ies la vot, deși, în ultimii ani numărul tinerilor s-a redus cu 27,4%. La alegerile prezidențiale din 2016 tinerii erau în număr de 524 mii persoane și reprezentau 23,6% din populația cu drept de vot. Pe parcursul anilor 2015- 2019, tinerii în vârstă de 14-19 ani a scăzut cu 28,4 mii.

O altă problemă o reprezintă dezinformarea tinerilor. Tânăra generație este vulnerabilă în fața informațiilor false, întrucât principala sursă de informare o reprezintă rețelele de socializare. Tocmai din acest considerent, dezvoltarea spiritului critic și capacităților de analiză încă din școală sunt necesare pentru un alegător informat și care nu poate fi manipulat. În consecință, menționăm că, anume cultura politică joacă un rol semnificativ în problema neparticipării tinerilor la vot, întrucât tinerii nu sunt suficient de pregătiți și informați despre mecanismul alegerilor și despre importanța exercitării dreptului la vot. Din aceasta rezultă că sistemul educațional ar trebui să se axeze mai mult pe educarea și informarea viitorilor alegători despre importanța votului și consecințele absenteismului.

În urma analizei aspectelor menționate supra, constatăm că statul, OSC, partidele politice ar trebui să colaboreze pentru a crea o platformă de discuții eficiente, menite să sporească gradul de implicare al tinerilor în procesul decizional, dar și de sporire a culturii civice continuii, nu prin acțiuni și activități sporadice.

Mai mult, am putea aborda și situația Tinerilor în calitate de candidați electorali. Pentru a facilita participarea tinerilor în procesele electorale în calitate de candidați electorali, la începutul anului 2018 ca urmare a activităților de advocacy a CNTM au fost adoptate măsuri pozitive cu privire la numărul de tineri (5% din bugetul anual al Comisiei Electorale Centrale) alocat partidelor politice proporțional cu numărul efectiv de tineri aleși efectiv la alegerile parlamentare sau locale. Aceste stimulente financiare vin să încurajeze promovarea tinerilor, cu toate că impactul unei astfel de politici variază semnificativ de la un partid la altul.

Cu toate acestea, observăm că în listele partidelor pe circumscripția națională la alegerile parlamentare 2019, tinerii reprezintă mai puțin de 30% din membrii fracțiunilor iar o treime din cei care figurează totuși pe liste sunt la limita de vârstă (35 de ani). Mai mult, nici primele 15 poziții de pe liste nu sunt reprezentate proporțional de tineri, iar unele fracțiuni nu includ deloc tineri în pozițiile de top.

În urma alegerilor parlamentare din februarie 2019, 16 tineri au reprezentat sectorul de tineret în Parlament iar acum, după alegerile parlamentare din 11 iulie 2021, în Parlament au acces 15 tineri deputați. Aceste date denotă că în partidele politice din Republica Moldova tinerii nu sunt în topul preferințelor de partid și nici suportul financiar de stat nu reprezintă o motivație suficientă, respectiv se impune necesitatea de a promova prioritățile tinerilor și în incinta partidelor politice din Moldova.

Pe de altă parte, observăm că tinerii au un nivel de interes scăzut față de exercițiul de alegeri inclusiv din perspectiva participării la alegeri în calitate de candidat la o funcție electivă. Aceasta o deducem din sondajul IRI, unde la întrebarea dacă Tinerii ar candida pentru o funcție electivă la nivel național sau local până la 35 de ani 9% au zis ca este o probabilitate mare, 11% că este o careva probabilitate, 27% au menționat că este puțin probabil, 47% au răspuns că este foarte puțin probabil, iar 7% nu au un răspuns. Printre principalele cauze menționate de către tineri sunt următoarele: (i) Lipsa de interes pentru a deține o funcție electivă -32%, Lipsa unui răspuns - 15%, Lipsa competențelor necesare -10%, Lipsa de interes și posibilitatea de a te implica alternativ -10%. De altfel urmează să menționăm că interesul față de participarea politică se menține la un nivel constant pe parcursul ultimilor ani, iar numărul candidaților tineri în listele electorale ale partidelor politice este în continuă creștere. Acest lucru se datorează inclusiv modificărilor efectuate la Codul Electoral pentru a facilita participarea tinerilor în alegeri.

Structura Sistemului Electoral

Legea internațională nu prevede orice sistem electoral. Aceasta recunoaște mai degrabă faptul că nu există niciun sistem electoral potrivit în egală măsură pentru toate statele membre. Alegerea unui sistem electoral de către o țară ar trebui să fie respectată, ca fiind o chestiune de decizie națională. Fiecare sistem electoral are particularități distincte, în funcție de contextul politic și istoric al țării în care acesta este aplicat.

Sistemul electoral trebuie să garanteze liberă exprimare a voinței alegătorilor. Un sistem electoral ar trebui, de asemenea, să încurajeze pluralismul politic și să ia în considerare interesele grupurilor marginalizate. În plus, acesta ar trebui să depună eforturi pentru reprezentarea universală în organisme alese și să susțină alegerile directe (cel puțin pentru o cameră a organului legislativ național). În concluzie, un sistem electoral trebuie să respecte standardele în materie de drepturi ale omului și principiile de votare. Cel mai important este faptul că trebuie să se asigure sufragiul egal, acesta fiind cel mai bine descris prin principiul „o persoană - un vot”. În cazul în care există sisteme electorale în care alegătorul are mai mult de un vot, aceasta înseamnă că toți alegătorii au același număr de voturi. În plus, sufragiul egal cuprinde cât mai clar posibil o pondere egală a voturilor (Centrul Carter 2014: 19).

În acest context analizând documentele și actele normative internaționale trebuie să percepem faptul că Republica Moldova, de vreme ce este parte la mai multe convenții, tratate, etc. își asumă, or ar trebui să își sune angajamentul de a racorda legislația internă la normele și valorile internaționale.

Factorii Externi - Impactul UE Asupra Modificării Vârstei Minime de Participare În Cadrul Scrutinelor Electorale

Dezbaterea privind vârsta de la care pot vota tinerii nu este una nouă în societatea moldovenească sau la nivel european/internațional, ci a fost reluată periodic. Unele state din Europa deja au luat măsuri pentru reducerea vârstei de vot pentru tineri, cum ar fi Scoția, Austria, Norvegia, Estonia, Germania și Malta.

În anul 2011, Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei a adoptat Rezoluția 1826 (2011) prin care a recomandat statelor membre să analizeze reducerea vârstei de vot la 16 ani pentru toate alegerile. Conform acesteia, prezența scăzută a tinerilor la alegerile în UE, mai ales în rândul grupului 18-24 devenise un fapt îngrijorător pentru viitorul democrației, cercetările la moment arătând faptul că - **cu cât mai mult trebuie tinerii să aștepte pentru a fi implicați în viața politică, cu atât aceștia urmează să fie mai puțin implicați când sunt adulți.** Dar, în același timp, Adunarea subliniază necesitatea asigurării unei bune pregătiri a tinerilor pentru implicarea civică a acestora, subliniind:

- cu cât ponderea societății care participă la alegeri este mai semnificativă, cu atât reprezentativitatea celor aleși este mai mare;
- tinerii de 16 și 17 ani au deja responsabilități în societate, dar fără drept de vot;
- o mai bună participare la vot va contribui la conștientizarea tinerilor cu privire la responsabilitatea lor de a-și defini poziția și rolul în societate;
- sistemele educaționale trebuie să ofere o educație mai bună pentru cetățenia democratică, pentru a le permite viitorilor cetățeni cu drepturi depline să își exercite noile drepturi;
- școlile pot constitui un model de participare democratică dacă elevii sunt implicați în procesul lor de luare a deciziilor;
- o vârstă de vot de 16 ani ar conduce mai mult la o prezență mai mare a alegătorilor care aleg pentru prima dată și, prin urmare, la o prezență generală mai mare.

Austria este prima țară din Europa care a redus vârsta de vot de la 18 la 16 ani în urma unei reforme ample a legii electorale. Începând cu anul 2007, tinerii care au atins vârsta de 16 ani și-au putut exercita dreptul de vot la alegerile generale, municipale, federale, prezidențiale, precum și la alegerile pentru Parlamentul European. După 15 ani de la implementarea legii, s-a observat că rata de participare a tinerilor a crescut și a rămas constantă. La alegerile din 2008, primele la nivel național de când a fost adoptată legea, rata de participare a tinerilor care au votat pentru prima oară a fost de 88 %. La alegerile generale din 2013, procentajul de tineri alegători în vârstă de 16-17 ani a constituit 63%. Între 2013 și 2017, interesul tinerilor din Austria pentru politică a crescut din nou. Conform unei sondaj în 2017, 86% din adolescenți în vârstă de 16-17 ani își exprimau intenția de a participa la viitoarele alegeri.

#Factorii Externi - Impactul UE Asupra Modificării Vârstei Minime de Participare În Cadrul Scrutinelor Electorale

Un alt exemplu - Malta, “No Vote, No Taxes” - “Fără Vot, Fără Taxe”, acesta a fost mottoul din spatele modificării legislației ce ține la vârsta minimă de vot în Malta, aceasta devenind ce-a de a 2a țară în Uniunea Europeană să scadă vârsta minimă pentru a exercita dreptul de vot la 16 ani în 2015. Vârsta de vot în Malta a fost împărțită în două faze; în 2015, tinerilor de 16 ani au primit dreptul de vot la alegerile pentru consiliile locale, iar în 2018, acesta a fost extins la toate alegerile/referendumurile din națiune. Tinerii de 16-18 ani pot vota și pot fi votați, însă înainte de împlinirea vârstei de 18 ani, nu pot avea rolul de primar - când tinerii au votat în 2015, s-au prezentat 62,3%, în timp ce în 2019, prezența tinerilor la alegerile pentru consiliile locale și pentru Parlamentul European nu a fost contabilizată în funcție de vârstă, cu toate acestea Comisia Electorală susține că 72,7% din populația cu drept de vot a participat la vot. Prin urmare, Malta s-a clasat pe locul trei la alegerile pentru Parlamentul European din 2019, pe baza prezenței la vot

Reducerea vârstei de vot a avut loc prin diferite mecanisme, precum Bosnia și Herțegovina, Croația, Serbia și Slovenia - în cazul cărora tinerii de la 16 ani care lucrează și plătesc impozite au opțiunea de a vota. Sau țări precum Ungaria și Filipine care au o vârstă minimă de vot de 18 ani; cu toate acestea, tinerii care sunt căsătoriți pot vota la 16 ani. Alte țări au prevederi variabile pentru vârsta minimă de vot, prin care se stabilește o vârstă mai mică pentru eligibilitatea de a vota la alegerile de stat, regionale sau municipale și/sau la referendumuri naționale pe un subiect considerat de importanță crucială, cum ar fi independența țării.

Printre țările cu variabile specificate sau cu tentative pentru reducerea vârstei se numără:

- Germania - a stabilit o vârstă minimă de vot de 16 ani pentru alegerile de stat în Landurile Brandenburg, Bremen, Hamburg și Schleswig-Holstein și pentru alegerile municipale din Baden Wuerttemberg, Berlin, Brandenburg, Bremen, Hamburg, Mecklenburg-Vorpommern, Saxonia Inferioară, Renania de Nord-Westfalia, Saxonia-Anhalt și Schleswig-Holstein.
- Elveția - votul la 16 a fost stabilit pentru alegerile cantonale și municipale din cantonul Glarus.
- Estonia - vârsta minimă de vot pentru alegerile municipale din 2015 a fost redusă la 16 ani. În 2021, statisticile arătau faptul că tinerii cu vârsta între 16-18 aveau o rată mai înaltă de participare în cadrul alegerilor de cât cei cu vârsta între 20-30 de ani.
- Israelul - a stabilit vârsta minimă de vot de 17 ani pentru alegerile municipale.

- Norvegia - la alegerile locale din 2011 și 2015, vârsta de vot a fost redusă de la 18 la 16 ani, ca proces de testare în 21 de municipalități. Constatarea generală a evaluării a fost că scăderea vârstei de vot nu duce la nicio schimbare fundamentală în politica locală.
- Spania - vârsta de vot a fost redusă la 16 ani pentru referendumul neobligatoriu din 9 noiembrie 2014 pentru independența Cataloniei, dar aceasta a fost o excepție.
- Scoția - tinerii de 16 și 17 ani au votat pentru prima dată la Referendumul pentru Independența Scoției din 2014.

Urmărind rezultatele din statele vizate, se observă o tendință de creștere sau menținere a ratei de participare în urma modificărilor. Cazul Norvegiei în specific ne prezintă faptul că schimbările politice majore nu au loc, prezența la vot în rândul votanților la proces fiind similară în ansamblu, deși destul de ridicată în comparație cu alți alegători - în afara faptului că randamentul de aleși tineri crește, un efect mai specific în momentul în care tinerii de la 16 ani sunt prezenți la vot.

Astfel, aceste experiențe pozitive sunt un bun exemplu pentru Republica Moldova, deoarece micșorarea vârstei de vot le dă oportunitatea tinerilor să-și exprime opinia și totodată dă startul unei inițiative de educare politică a populației. Votul de la 16 ani ar putea rezolva problema participării reduse a tinerilor în procesul decizional, creându-le acestora obiceiul de a participa de la o vârstă fragedă; această inițiativă contribuie de asemenea la formarea unei generații active și informate.

Însă, ca această practică să aibă un impact substanțial este necesar de revizuit sistemul educațional, care ar trebui să pună accent pe dezvoltarea unei culturi participative. Prin urmare, ceea ce credem că este cel mai important este să ne concentrăm pe educația civică, impactul educației non-formale ca un cadru ce este creat în mod adecvat pentru a explica unui tânăr alegător modul în care votul său poate avea un impact și, în cele din urmă, consecințele utilizării aceluși vot irațional.

Sistemul educațional are un rol crucial în formarea indivizilor în calitate de cetățeni activi, independenți și responsabili. Un curs de educație civică necesită o abordare integratoare la nivelul școlii, care trebuie să se adapteze pentru a face față evoluției societății prin stimularea socializării politice a elevilor, prin pregătirea pentru învățarea permanentă și prin asigurarea exercitării directe a drepturilor omului și democrației participative în instituția de învățământ.

Cadrele didactice ce implementează educația civică sau alt obiect asemănător au menirea să gândească prospectiv în procesul de formare a viitorului cetățean, să fie creativi, să elaboreze strategiile educative cele mai eficiente, pentru a conduce demersul de formare a personalității elevului spre scopuri majore cu caracter moral și civic: formarea unui cetățean informat, responsabil și activ care posedă și promovează valorile general umane.

Totodată este foarte importantă evaluarea campaniilor de educare a alegătorilor pentru a înțelege diferitele probleme care pot să apară, spre exemplu, în timpul înregistrării alegătorilor sau chiar în ziua alegerilor. Prin astfel de abordare, Comisia Electorală Centrală, ONG, Instituțiile de Învățământ, identificând lacunele vor putea veni cu soluții pertinente, întru ameliorarea problemelor survenite.

În cazul în care sistemul educațional actual nu va fi adaptat și orientat către educația civică, electorală și nemijlocit dezvoltarea spiritul cetățeniei active în rândul tinerilor, acesta ar putea compromite reforma reducerii vârstei de participare la alegeri de la 18, la 16 ani.

Necesitatea și Justificarea Reducerii Vârstei de Participare la Alegeri de la 18 la 16 ani în Republica Moldova

În urma dezvoltărilor recente, Consiliul European a acordat Republicii Moldova - 23 iunie, 2022 statutul de țară candidată pentru aderarea la UE. Obținerea statutului de stat candidat reprezintă o etapă importantă în procesul de aderare la UE și se acordă de toate cele 27 de state membre ale UE care decid unanim. După ce a obținut statutul de țară candidat pentru aderarea la UE, Republica Moldova se poate bucura de o serie de beneficii, precum: o perspectivă exactă de aderare la Uniunea Europeană, justiție corectă, instituții publice reziliente, acces la o piață internațională extinsă pentru producătorii moldoveni, dezvoltare durabilă, independență economică și energetică, atractivitate pentru investitori străini, asistență și sprijin pentru realizarea reformelor în domeniile-cheie, acces direct la programe europene. Dar în același timp, acest fapt aduce un șir de obligativități către statul Moldovenesc, printre care și un șir de recomandări, rezoluții și directive pe subiecte legislative - printre care și cele cu referință la micșorarea vârstei alegătorilor.

În 2015 - Parlamentul European prin Rezoluția referitoare la reforma legislației electorale a Uniunii Europene a stabilit că se recomandă statelor membre, ca următoare acțiune, să examineze modalitățile de a armoniza vârsta minimă a alegătorilor la 16 ani, pentru a crește egalitatea electorală în rândul cetățenilor Uniunii.

Întrucât vârsta minimă pentru a fi eligibil variază în cele 28 de state membre între 18 și 25 de ani, iar vârsta minimă pentru dreptul de vot variază între 16 și 18 ani, ca urmare a tradițiilor lor constituționale și electorale divergente; întrucât armonizarea vârstei de vot și a vârstei minime pentru candidați ar fi foarte utilă pentru a oferi cetățenilor Uniunii o egalitate electorală reală și ar permite evitarea discriminării în aspectul cel mai important al cetățeniei, și anume dreptul de a participa la procesul democratic;

Conform Raportului Comisiei Europene către Parlamentul European, Consiliul Europei și Comitetul Economic și Social European al Regiunilor privind punerea în aplicare a Strategiei UE pentru tineret (2019-2021) - Tinerii sunt implicați în multe forme de acțiuni civice și participarea politică. Acestea includ organizații ale societății civile și mișcări sociale sau implicarea în forme neinstituționalizate de participare, cum ar fi mișcarea globală pentru climă condusă de tineri "Fridays for Future" - „Vineri pentru viitor”. Ei apreciază, de asemenea, votul ca un canal important de participare democratică: peste două treimi dintre tinerii din UE au votat cel puțin o dată la alegerile locale, naționale sau europene. Tendința de creștere a fost confirmată în timpul alegerilor pentru Parlamentul European din 2019.

#Necesitatea și Justificarea Reducerii Vârstei de Participare la Alegeri de la 18 la 16 ani în Republica Moldova

Tinerii au, de asemenea, o viziune destul de sau foarte pozitivă asupra UE și tind să aibă mai multă încredere în UE și să se simtă mulțumiți de modul în care funcționează democrația la nivel național și european decât adulții în vârstă.

Importanța participării tinerilor în cadrul proceselor democratice de participare a fost accentuată și prin noua Strategie 2019-2027

Tinerii sunt dornici să preia controlul asupra vieții lor și să se implice și să îi susțină pe ceilalți. Când preiau controlul, ei experimentează mai multe tranziții tipice în viața personală și în mediul lor, de la educație la muncă, trăirea pe cont propriu, parteneriate sau începerea unei vieți de familie. Mulți se confruntă cu incertitudini cu privire la viitorul lor, ca urmare a globalizării și schimbărilor climatice, schimbărilor tehnologice, tendințelor demografice și socio-economice, populismului, discriminării, excluderii sociale și știrilor false cu efecte încă necunoscute asupra locurilor de muncă, competențelor sau modului în care funcționează democrațiile noastre.

În ambele strategii, guvernarea participativă este privită ca un instrument cheie pentru supravegherea implementării și eficacității acestora, susținând un „sistem de co-management la nivel înalt, în care deciziile sunt luate în comun de reprezentanții organizațiilor de tineret și ai guvernelor” (Strategia pentru sectorul de tineret al Consiliului Europei).) și recunoașterea tinerilor ca experți ai propriilor vieți (Strategia UE pentru tineret). Obiectivele europene pentru tineret, dezvoltate de tineri ca viziunea lor pentru Europa, funcționează ca referință atât în Strategia UE pentru Tineret, cât și în Documentele Consiliului UE pentru Tineret (a se vedea capitolul 3.2.2. despre rolul obiectivelor pentru tineret în Strategia UE pentru Tineret). Astfel, se consideră că guvernarea participativă de către tineri legitimează implementarea și rezultatele politicilor de tineret. În același timp, crește vizibilitatea și recunoașterea politicilor de tineret în rândul tinerilor ca părți interesate în strategii.

În opiniile formulate prin care a recomandat ca R. Moldova să i se acorde statutul de țară candidată, Comisia Europeană a trimis Consiliului European și o lista de măsuri pe care trebuie să le întreprindă țara noastră după ce a obținut acest statut. Câteva exemple în acest sens ar fi:

- Să sporească implicarea societății civile în procesele de luare a deciziilor la toate nivelurile;
- Să crească capacitatea de a realiza reforme și de a oferi servicii publice de calitate, inclusiv prin intensificarea implementării reformei administrației publice; de a evalua și actualiza strategia de reformă a administrației publice;

#Necesitatea și Justificarea Reducerii Vârstei de Participare la Alegeri de la 18 la 16 ani în Republica Moldova

Astfel, pentru integrarea cu succes în Uniunea Europeană sunt necesare de îndeplinit mai multe acțiuni. Făcând trimitere la Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei care a adoptat Rezoluția 1826 (2011) prin care a recomandat statelor membre să analizeze reducerea vârstei de vot la 16 ani pentru toate alegerile, credem că ar fi momentul potrivit pentru buna implementare a acestei recomandări.

În această ordine de idei, pentru a facilita procesul de aderare la Uniunea Europeană, reducerea vârstei de la 18, la 16 ani ar fi o platformă eficientă de racordare a normelor, legilor interne la cele internaționale, europene și astfel vom reuși să fim mai aproape de aspirația de a fi stat membru al Uniunii Europene. Având în vedere contextul, dar și particularitățile din Republica Moldova care vor fi creionate mai jos, apreciem că tinerii sunt pregătiți să își exercite dreptul de vot în cadrul alegerilor locale, având în vedere următoarele argumente:

Argument 1 :

Una dintre trăsăturile esențiale ale dreptului la vot într-o societate democratică este caracterul universal. Potrivit acestei trăsături, regula este că toată lumea are drept de vot, cu anumite excepții clar prevăzute de lege, de strictă interpretare și aplicare, și nu reglementarea expresă a unui corp electoral bine definit.

Astfel, toate excepțiile de la dreptul de vot trebuie să fie clare și bine fundamentate. În momentul de față, potrivit art. 13 alin. (1) din Codul electoral nr. 1391/1997 al R.M., nu au drept de vot: cetățenii R.M. care nu au împlinit vârsta de 18 ani, persoanele lipsite de dreptul la vot prin hotărârea definitivă a instanței de judecată.

De altfel, Constituția Republicii Moldova reglementează drepturi și libertăți fundamentale minimale, fiind de apanajul legiuitorului să extindă și să dezvolte drepturile persoanelor în raport cu Statul Moldav.

Coroborând articolul 11 și articolul 13 alin. (1) din Codul electoral nr. 1391/1997 al R.M., rezultă că legiuitorul are o marjă de apreciere cu privire la dreptul de vot persoanelor cu vârste între 14 și 18 ani.

În vreme ce legea prevede că minorii sub 14 ani sunt asimilați persoanelor fără capacitate de exercițiu, în cazul tinerilor cu vârste între 14 și 18 ani nu există o asemenea asimilare, ci, dimpotrivă, legea le recunoaște anumite capacități și responsabilități. Dacă echivalăm această apreciere și cu semnul egal pe care statul moldav îl pune între tinerii cu vârsta de 16 ani și adulți, în privința responsabilităților fiscale și a răspunderii penale, cu atât mai mult se impune și egalizarea drepturilor.

În concluzie, articolul 11 din Codul electoral nr. 1391/1997 al R.M. trebuie interpretat în următorul sens: legiuitorul nu poate suprima dreptul de vot persoanelor de peste 18 ani, aceasta fiind esența reglementării, și, totodată, nu poate acorda drept de vot persoanelor lipsite de dreptul la vot prin hotărârea definitivă a instanței de judecată, reglementare prevăzută în conținutul articolului 13, alin.(1) din Codul electoral nr. 1391/1997 al R.M.

#Necesitatea și Justificarea Reducerii Vârstei de Participare la Alegeri de la 18 la 16 ani în Republica Moldova

Argument 2:

Tinerii cu vârste între 16 și 18 ani sunt suficienți de maturi pentru a se putea implica politic în societate. Această maturitate este prezumată deja de către Parlamentul Republicii Moldova prin următoarele legi:

- **Codul Penal (COD Nr. 985 din 18-04-2002)** - „Sunt pasibile de răspundere penală persoanele fizice responsabile care, în momentul săvârșirii infracțiunii, au împlinit vârsta de 16 ani”. [art. 21, alin. (1)];
- **Codul Muncii (COD Nr. 154 din 28-03-2003)** - „ Persoana fizică dobândește capacitate de muncă la împlinirea vârstei de 16 ani.” [art. 46, alin. (2)];
- **Codul Civil (COD Nr. 1107 din 06-06-2002)** - „ Minorul care a atins vârsta de 16 ani poate fi recunoscut ca având capacitate de exercițiu deplină dacă lucrează în baza unui contract de muncă sau, cu încuviințarea părinților sau a reprezentantului legal, practică activitate de întreprinzător. Atribuirea capacității depline de exercițiu unui minor (emancipare) se efectuează prin hotărâre a autorității tutelare, cu încuviințarea ambilor părinți sau a reprezentantului legal, iar în lipsa unei astfel de încuviințări, prin hotărâre judecătorească.” [art. 26, alin. (3)]; „Minorul dobândește prin căsătorie capacitate deplină de exercițiu. Desfacerea căsătoriei nu afectează capacitatea deplină de exercițiu a minorului. În cazul declarării nulității căsătoriei, instanța de judecată îl poate lipsi pe soțul minor de capacitatea deplină de exercițiu din momentul stabilit de ea.” [art. 26, alin. (2)];
- **Codul Contravențional (COD Nr. 218 din 24-10-2008)** - „Munca neremunerată în folosul comunității nu poate fi aplicată militarilor prin contract și persoanelor care nu au atins vârsta de 16 ani.” [art. 37, alin. (7)]; Persoana fizică cu vârsta între 16 și 18 ani este pasibilă de răspundere contravențională pentru săvârșirea faptelor prevăzute la art. 69 (1) - injuria; art. 7- - Vătămarea integrității corporale; art. 8- - Procurarea ori păstrarea ilegală de droguri, precursori, etnobotanici și a analogilor acestora în cantități mici sau consumul de droguri fără prescripția medicului; art. -03 - Încălcarea regulilor de conduită de către pasagerii și conducătorii vehiculelor; etc.
- **HOTĂRÂRE Nr. 1452 din 24-12-2007** pentru aprobarea Regulamentului cu privire la permisul de conducere, organizația și desfășurarea examenului pentru obținerea permisului de conducere și condițiile de admitere la traficul rutier - „Persoana care solicită examinarea în vederea obținerii permisului de conducere trebuie să îndeplinească următoarele condiții: a) să corespundă vârstei: de-16 ani - pentru subcategoriile AM, A1 și B1,, [Capitolul 4, punctul 13 (a)];

#Necesitatea și Justificarea Reducerii Vârstei de Participare la Alegeri de la 18 la 16 ani în Republica Moldova

De asemenea, vârsta pentru consimțământul prelucrării datelor în legătură cu serviciile societății informaționale, potrivit Regulamentului (UE) 2016/679 al Parlamentului European și Consiliului privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor) este de 16 ani.

Argument 3

Deși pot fi căsătoriți, pot munci și astfel plătesc impozite, tinerii între 16 și 18 ani nu sunt reprezentați politic. Nicio Impozitare fără reprezentare (No taxation without repr"sentation") a fost un slogan din timpul Revoluției Americane care a condus la fondarea Statelor Unite ale Americii. În momentul de față, tinerii din Republica Moldova nu sunt scutiți de plata impozitelor sau contribuțiilor social ceea ce înseamnă că aceștia contribuie la bugetele locale și de stat, fără ca opinia lor să poată fi exprimată pe calea votului.

Argument 4

Potrivit art. 50 alin. (5) din Constituția Republicii Moldova, Autoritățile publice au obligația să contribuie la asigurarea condițiilor pentru participarea liberă a tinerilor la viața socială, economică, culturală și sportivă a țării"

Una dintre concluziile Conferinței Europene de Tineret din 12-15 Martie 2021, desfășurată în marja Președinției portugheză a Consiliului, a fost aceea de a se reduce vârsta de vot la 16 ani, fiind considerat un obiectiv realist pentru următoarele alegeri europene în vederea creșterii participării tinerilor, având în vedere că într-o democrație, tinerii trebuie să aibă drept de vot.

De asemenea, scăderea vârstei de vot la 16șini este și o dorință a tinerilor, astfel cum rezultă din Raportul Grupului Național de Lucru referitor la Dialogul UE cu tinerii?. Astfel, la întrebarea „Ce măsuri și acțiuni pot fi puse în aplicare pentru a crește reprezentarea tinerilor în structurile de luare a deciziilor, inclusiv cele rezultate în urma alegerilor electorale, la toate nivelurile "societății?", tinerii au identificat printre și soluții. Introducerea dreptului de vot începând cu vârsta de 16 ani".

“Crearea tinerilor în cetățeni democratici semnificativi: prin educația pentru cetățenie și scăderea vârstei de vot la 16 ani. Scăderea vârstei de vot ar încuraja și împuternici tinerii să voteze la alegerile locale, regionale, naționale și pentru Parlamentul European. Analizând practicile existente în UE, aceasta ar trebui să completeze educația democratică pentru cetățenie (atât formală, cât și non-formală), seturile de instrumente și formarea.”

#Necesitatea și Justificarea Reducerii Vârstei de Participare la Alegeri de la 18 la 16 ani în Republica Moldova

Iar în concluderea raportului fiind clar specificată ca fiind 1 din 4 priorități:

“16 ani ca noua vârstă de vot. | Acesta este considerat a fi un obiectiv realist pentru următoarele alegeri europene. Permitearea tinerilor să voteze la vârsta de 16 ani ar asigura că participarea lor va deveni mai directă și mai semnificativă și ar crește gradul de conștientizare pentru reprezentarea politică.”

Un raport al World Economic Forum din 2018 arată că participarea tinerilor la luarea deciziilor este o problemă în Europa, astfel cum s-a putut observa și în cazul referendumului de Brexit. Conform acestui raport, scăderea vârstei de vot în Scoția și Austria a fost un succes, tinerii de 16-17 ani fiind mai interesați să voteze decât cei cu vârste între 18 și 24 de ani, iar cei care votează mai devreme vor fi inclinați să își păstreze prezența la vot. De asemenea, se propune uniformizarea ca vârstă -inimă de vot - 16 ani - pentru toate alegerile europene.

Astfel, democrația, un pilon important al Statului Republica Moldova, deși nu implică doar participarea cetățenilor în procesul electoral, nu îl poate exclude. Tinerii trebuie să învețe democrația practicând-o, adică prin exercitarea drepturi și electorale și implicându-se în cadrul societății. Despre democrație, tinerii trebui învețe cât mai devreme, însă acest lucru nu se poate întâmpla excluzându-l de la luarea deciziilor care îi privesc

Abilitățile cetățenești nu sunt înnăscute, ele trebuie învățate. Neglijarea formării în domeniul cetățeniei are consecințe grave asupra viitorului democrației. Cercetările arată că lipsa predării democrației în familie, la școală, în rândul colegilor, în timpul liber și în activitățile organizate pentru tineret (în organizațiile de tineret și în activitățile municipale pentru tineret) duce la o atitudine cinică față de politică, la o prezență scăzută la vot și la neîncredere în politicieni, partide politice și organizații politice de tineret. În plus, "acești tineri [fără experiență în educația civică] a fost demonstrat de cercetare ca fiind vulnerabili la afluxul de la egal la egal în mișcări politice extremiste și violente". Pentru a realiza acest lucru, sectorul de tineret ar trebui să le ofere tinerilor acces la un pachet de oportunități și experiențe de învățare. Între timp, țări precum Estonia și Finlanda au o prezență ridicată la vot a tinerilor și au un număr mare de ore în sistemul de educație formală dedicat predării educației civice ca disciplină separată în școli.

Apreciem că nu există niciun impediment de natură juridică sau constituțională în vederea promovării propunerii de a se reduce vârsta minimă de participare la vot, ci dimpotrivă, apreciem că premisele constituționale și legale sunt în perfectă concordanță cu acest deziderat.

#Necesitatea și Justificarea Reducerii Vârstei de Participare la Alegeri de la 18 la 16 ani în Republica Moldova

În același timp, în Republica Moldova, putem observa că partidele politice implică activ tinerii cu vârsta sub 18 ani în campaniile lor electorale locale și naționale. În acest sens, Avocatul Poporului pentru drepturile Copilului a monitorizat campania electorală la alegerile prezidențiale 2020 din Republica Moldova, atrăgând atenția asupra utilizării imaginii și activității copiilor de către candidați sau partide politice în campania electorală prezidențială, în vederea modelării imaginii și promovării candidatului politic. Acordându-și misiunea de monitorizare, au fost constatate 6 cazuri de utilizare a forței de muncă a copiilor pentru distribuirea materialelor publicitare electorale. De asemenea, potrivit evaluării operate de Avocatul Poporului pentru drepturile Copilului, 64 dintre copii declară că au fost implicați în distribuirea pliantelor, broșurilor, ziarelor unui candidat în campania electorală fără a primi o remunerație, în schimbul remunerații. În același timp, problemele similare au fost respinse de canalele media.

Este o situație alarmantă, mai ales din perspectiva faptului că tinerii sub 18 ani sunt implicați activ în campaniile electorale fără a avea drept de vot, deci fiind în imposibilitatea de a alege candidații pentru care fac campanii electorale. Votul de la vârsta de 16 ani ar putea rezolva participarea redusă a tinerilor în procesul decizional, formând obiceiul de a participa de la o vârstă mai fragedă. Această inițiativă ar contribui, de asemenea, la crearea unei generații diligente, informate. Pentru ca această practică să aibă un impact substanțial este esențial să se revizuiască conținutul sistemului educațional formal și non-formal, care trebuie să se concentreze pe dezvoltarea unei culturi participative și a unui activism în rândul tinerilor.

Educarea Alegătorilor

Sufragiul liber asigură libertatea alegătorilor de a-și forma o opinie. Educarea alegătorilor, în acest context, ar trebui să permită alegătorilor să voteze, oferind informații cu privire la procesul electoral. Informarea nu crește doar nivelul de înțelegere, ci și încrederea alegătorilor în întregul proces electoral și permite electoratului să facă o alegere în cunoștință de cauză.

Educația electorală presupune educarea cetățenilor, nu numai a celor care au drept de vot, dar și a celor care îl vor obține. Ea se realizează de către autoritatea electorală și ar trebui să se întâmple și în instituții de învățământ. Demersul educațional al autorității electorale se adresează nu numai celor „neștiutori”, ci și celor avizați.

În urma noii strategii, obiectivul UE pentru tineret nr. 8 de Învățare de calitate cere să se asigure că tinerii au acces la educația pentru cetățenie pentru a le oferi cunoștințe solide despre sistemele politice, democrație și drepturile omului, obținute și prin experiențe bazate pe comunitate, pentru a promovează participarea activă a cetățenilor.

În cadrul competențelor respective, statele membre și Comisia Europeană sunt invitate să se inspire, printre altele, din Obiectivele europene de tineret și să includă această viziune oriunde este adecvată în toate politicile și agendele conexe.

Republica Moldova, având statut de candidat, ar trebui să urmărească și să vizeze sprijinirea implementării acestor Obiective pentru Tineret, împreună cu restul UE. În urma noii strategii, obiectivul UE pentru tineret nr. 8 de Învățare de calitate cere să se asigure că tinerii au acces la educația pentru cetățenie pentru a le oferi cunoștințe solide despre sistemele politice, democrație și drepturile omului, obținute și prin experiențe bazate pe comunitate, pentru a promovează participarea activă a cetățenilor.

În cadrul competențelor respective, statele membre și Comisia Europeană sunt invitate să se inspire, printre altele, din Obiectivele europene de tineret și să includă această viziune oriunde este adecvată în toate politicile și agendele conexe.

Republica Moldova, având statut de candidat, ar trebui să urmărească și să vizeze sprijinirea implementării acestor Obiective pentru Tineret, împreună cu restul UE.

Educația electorală se referă la aspectele legate de alegeri și ar trebui să răspundă la întrebările: cum? de ce? pentru ce? etc. Programele de educație electorală ar trebui să abordeze în mod obișnuit motivarea și pregătirea pentru a participa la alegeri, ele au scopul de a furniza tipuri relativ mai complexe de informații cu privire la votare și procesul electoral, preocuparea fiind axată pe concepte, cum ar fi legătura dintre drepturile fundamentale ale omului și dreptul de vot, rolul, responsabilitățile și drepturile alegătorilor, relația dintre alegeri și democrație și condițiile necesare pentru alegeri democratice, secretul votului, de ce fiecare vot este important și impactul votului asupra responsabilității publice, cum se traduc voturile în locuri (mandate). Astfel de concepte implică explicație și explorare de către auditoriu, nu este doar o declarație de fapte.

Educația electorală necesită mai mult timp de pregătire și, în mod ideal, ar trebui să se bazeze pe activități continue. Acest tip de informații este cel mai adesea furnizat de autoritățile electorale și organizațiile societății civile.

Sistemul educațional are un rol crucial în formarea indivizilor în calitate de cetățeni activi, independenți și responsabili. Un curs de educație civică necesită o abordare integratoare la nivelul școlii, care trebuie să se adapteze pentru a face față evoluției societății prin stimularea socializării politice a elevilor, prin pregătirea pentru învățarea permanentă și prin asigurarea exercitării directe a drepturilor omului și democrației participative în instituția de învățământ. Cadrele didactice ce implementează educația civică sau alt obiect asemănător au menirea să gândească prospectiv în procesul de formare a viitorului cetățean, să fie creativi, să elaboreze strategiile educative cele mai eficiente, pentru a conduce demersul de formare a personalității elevului spre scopuri majore cu caracter moral și civic: formarea unui cetățean informat, responsabil și activ care posedă și promovează valorile general umane.

Totodată este foarte importantă evaluarea campaniilor de educare a alegătorilor pentru a înțelege diferitele probleme care pot să apară, spre exemplu, în timpul înregistrării alegătorilor sau chiar în ziua alegerilor. Prin astfel de abordare, Comisia Electorală Centrală, ONG, Instituțiile de Învățământ, identificând lacunele vor putea veni cu soluții pertinente, întru ameliorarea problemelor survenite.

Importanța, Mecanisme, Metode

Educarea alegătorilor ar trebui să ofere informații imparțiale și de bază despre alegeri, cum ar fi logistica înregistrărilor, listele și candidații la alegeri sau despre procesul votării, precum și o educație civilă mai amplă. De asemenea, prin aceasta ar trebui ca cetățenii să fie sensibilizați cu privire la drepturile lor democratice și libertățile fundamentale. În plus, educația alegătorilor ar trebui să promoveze principiile statului de drept și nu trebuie să fie discriminatorie. Aceasta ar trebui să includă, în mod specific, informații cu privire la principiile de votare ale sufragiului universal, egal și secret, precum și informații cu privire la dreptul la un remediu efectiv. Alegătorii trebuie să fie informați dinainte cu privire la aceste drepturi, precum și în timpul și după ziua alegerilor, în timp ce restrângerea drepturilor trebuie să fie comunicată cu mult înaintea zilei alegerilor.

Educația alegătorilor poate consta în campanii de sensibilizare, acțiuni de formare și alte oferte informative. Se pot desfășura programe de informare/educație a alegătorilor prin mass-media de stat sau publică și prin alte mijloace. S-a instituit ca o bună practică ca, în țările cu mass-media de stat, aceste canale să prezinte programe de educație a alegătorilor. Alegerile trebuie să fie programate astfel încât să se acorde suficient timp pentru un program amplu de educație a alegătorilor. Materialele didactice trebuie să fie distribuite cu promptitudine.

Informațiile trebuie să fie disponibile tuturor grupurilor sociale și trebuie să răspundă nevoilor întregului electorat. Cu toate acestea, ar trebui să vizeze în mod specific grupuri care au fost mai puțin active în alegerile anterioare și persoanele care sunt alegători pentru prima dată.

Concluzii și Recomandări

În concluzie, implicarea scăzută a tinerilor la alegeri sugerează tot mai mult introducerea noilor metode de a stimula tinerii să iasă la vot, dar și de a contribui la dezvoltarea unei culturi politice și civice, astfel încât tinerii să înțeleagă importanța implicării în procesul decizional/electoral.

În urma unei analize minuțioase, am constatat că nu există nici un impediment direct sau indirect în inițierea procesului de modificare a Codului Electoral întru introducerea conceptului de participare a cetățenilor la vot, începând cu vârsta de 16 ani.

Mai mult, în argumentele prezentate supra au fost aduse dovezi, date statistice, exemple de bune practici a altor țări care odată ce au implementat votul de la 16 ani, au simțit schimbări calitative începând cu viața politică, culturală, economică.

Considerăm că votul de la 16 ani, ar trebui însoțit de campanii intensive de educare a alegătorilor. Aceste acțiuni/activități/programe educative nu ar trebui să aibă caracter sporadic, ci un plan fix, continuu, cu stabilirea scopului, obiectivelor și rezultatelor scontate.

Pentru implementarea votului de la 16 ani, nu sunt necesare costuri exagerate pe care nu le poate suporta statul Republica Moldova. Aceste costuri se limitează mai mult la aspectul metodologic care urmează a fi elaborat și implementat de Comisia Electorală Centrală, Parlamentul și Guvernul Republicii Moldova, organe abilitate și salariate din bugetul public național, plus resurse financiare pentru editarea unui lot suplimentar de buletine de vot pentru cei cu vârsta 16-17 ani.

Am putea prognoza planificarea ulterioară a resurselor financiare pentru educația civică a elevilor, tinerilor încă de pe băncile școlii, dar în același timp putem menționa faptul că odată cu modificarea curriculei de către Ministerul Educației și Cercetării în baza exemplurilor de bune practici a țărilor care deja au implementat votul de la 16 ani, costurile vor fi minime.

Totodată, am identificat că la momentul actual sunt organizate inițiative ce au drept scop sporirea numărului de alegători, dar din păcate aceste activități au un caracter sporadic și în esență nu contribuie la atingerea rezultatului scontat de către părțile interesate.

Credem că în acest sens, cea mai oportună soluție, ar fi ca statul să furnizeze mai multe resurse financiare, inclusiv metodologie pentru a utiliza potențialul Organizațiilor Societății Civile în calitate de catalizator, partener și punte de legătură dintre cetățeni și APL, APC în spiritul organizării campaniilor locale, regionale și naționale menite să sporească gradul de educare, implicare și conștientizare a elevilor, studenților, tinerilor cu privire la necesitatea participării acestora la toate procesele democratice, nemijlocit alegerile de toate tipurile.

Educație civică puternică și vârsta mai mică de vot ar contribui la participarea mai activă a cetățenilor în procesele democratice. Vârsta mai mică de vot ar face educația civică mai eficientă, deoarece oferă tinerilor o modalitate de a aplica în mod direct ceea ce învață în sala de clasă în comunitățile lor. Totodată, ar adăuga un nivel crucial de relevanță la cursurile de civică. De asemenea, ar încuraja mai multe școli să implementeze programe de educație civică de calitate superioară, având în vedere implicațiile sale imediate asupra vieții elevilor.

Scăderea vârstei de vot poate duce la creșterea pe termen lung a prezenței la vot, contribuind la creșterea numărului alegătorilor și în aceeași măsură la responsabilizarea decidenților politici care prin definiție servesc intereselor cu care se confruntă cetățenii de toate vârstele. De altfel, deciziile care sunt luate astăzi, se răsfrâng nu doar imediat, dar și în perspectivă.

Cercetările arată că o persoană care votează la primele alegeri pentru care este eligibilă este probabil să continue să voteze în mod constant, în timp ce cineva care nu votează de la o vârstă fragedă, va dura câțiva ani ca să-și formeze acest obicei. Este clar că vârsta de 16 ani este un moment mai bun pentru a stabili un nou obicei decât vârsta de 18, iar datele din țările care au scăzut vârsta de vot demonstrează că, într-adevăr, tinerii de 16 ani votează cu rate mai mari decât cei mai în vârstă care au votat pentru prima dată.

Recomandări

Către Formațiuni social-politice, Parlamentul Republicii Moldova:

-Formațiunile social-politice din parlament ar trebui să fie pro-activi în inițierea reformei de reducere a vârstei de vot de la 18 la 16 ani, având ca referință următoarele propuneri de modificare:

A) Aliniatul (2) al art. 38 "Dreptul de vot și dreptul de a fi ales" se propune de modificat în următoarea redacție "Cetățenii Republicii Moldova au drept de vot de la vârsta de 16 ani, împliniți până în ziua alegerilor inclusiv, excepție făcând cei puși sub interdicție în modul stabilit de lege".

B) Codului electoral Nr. 1381 din 21-11-1997 se propune a fi aprobat în următoarea redacție:

1. Articolul 11 se modifică și va avea următorul cuprins:

„Dreptul de a alege îl au cetățenii Republicii Moldova care au împlinit, inclusiv în ziua alegerilor, vârsta de 16 ani, cu excepția celor privați de acest drept în modul stabilit de lege.”

1. La articolul 42 se modifică alineatul (1) și va avea următorul cuprins:

„(1) Registrul de stat al alegătorilor reprezintă un sistem informațional unic integrat de evidență a alegătorilor din Republica Moldova, destinat colectării, stocării, actualizării și analizei informației referitoare la cetățenii Republicii Moldova care au atins vârsta de 16 ani și nu au interdicții legale de a alege. Modul de formare, administrare, corectare și actualizare a Registrului de stat al alegătorilor se stabilește prin hotărâre a Comisiei Electorale Centrale.

- Să fie mai active în promovarea tinerilor în rândul partidului oferindu-le funcții de conducere și posibilitatea de a lua decizii;
- Organizarea întâlnirilor cu tinerii alegători și în afara campaniilor electorale;
- Alfabetizarea civică, politică a tinerilor din cadrul formațiunilor social politice. Tinerii aflându-se în cadrul unui partid politic sunt influențați în mod direct de politicile existente. Aceste politici, de multe ori, contravin normelor deontologice, cutumelor sociale și reglementărilor naționale. De aceea, este important ca partidele politice să formeze spiritul civic al tinerilor prin prisma educației autentice.

Către CEC și organele electorale ierarhic inferioare:

- Derularea campaniilor de informare despre drepturile electorale ale tinerilor alegători și în perioada dintre alegeri cu o anumită periodicitate;
- Instruirea profesorilor care predau disciplina de dezvoltare personală despre componenta educație electorală, care în preajma alegerilor ar putea ține cursul respectiv în rândul tinerilor care urmează să-și exercite dreptul la vot pentru prima dată. Acțiune care poate fi făcută în parteneriat cu Organizațiile Societății Civile și specialiștii în domeniu;
- Propuneri cu referire la modificarea legislației electorale ținând cont de bunele practici în domeniul participării tinerilor la procesul electoral la nivel internațional (votul electronic, votul prin corespondență)

Către Ministerul Educației și Cercetării:

- Revizuirea curriculei școlare și încurajarea activităților extra-curriculare, participative;
- Creșterea calității și numărului de ore dedicate educației civice și electorale. Creșterea ratei de participare a tinerilor la vot pornește și de la educarea viitorilor alegători, astfel educația politică calitativă pentru tineri ar trebui inclusă în curricular școlară întrucât elevii să învețe ce este democrația, de ce trebuie să se implice în procesul decizional sau de ce este important să-și exercite dreptul la vot.

Către ONG-urile naționale și locale :

- Implementarea proiectelor orientate spre tineri și educația lor electorală;
- Implicarea tinerilor în organizarea procesului electoral. Avantajele implicării tinerilor în procesul electoral sunt următoarele: Tinerii au abilitățile tehnice necesare și se simt confortabil folosind tehnologiile noi, ce pot fi folosite pentru a monitoriza procesele electorale; Tinerii sunt bine poziționați pentru a acorda atenție suplimentară participării tinerilor în timpul alegerilor. Aceasta înseamnă că pot oferi un suport în colectarea datelor în funcție de vârsta alegătorilor, dar și informații cu privire la provocările cu care se confruntă tinerii în mod specific; Tinerii observatori electorali pot să aibă o influență utilă în convingerea altor tineri să voteze, contribuind la creșterea ratei de participare.
- Includerea priorităților tinerilor în platformele electorale, în documentele de politici publice cu scopul de a crește interesul tinerilor față de exercițiile democratice.
- Crearea comisiilor locale de co-management în scopul coordonării intervențiilor sectoriale pentru tineri, asigurând astfel participarea eficientă a tinerilor în procesele decizionale la toate nivelele, unde tinerii vin cu inițiative și iau decizii în comun cu cetățenii din alte categorii de vârstă, prin care se garantează utilizarea potențialului și a resurselor ambelor grupuri de la egal la egal.

Studiu de fezabilitate Vot la 16 ani

2022

Activitate realizată de Consiliul Național al Tineretului din Moldova, în cadrul proiectului “Cetățeni activi, comunități prospere-faza II”, implementat cu suportul Fundației Est-Europene din resursele acordate de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC) și Suedia. Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al donatorilor.